

3. Добко Т. В. Впровадження УДК і ББК у практику роботи бібліотек України: історичні паралелі і реалії сьогодення. *Бібліотека. Книга. Наука* : зб. матеріалів наук. семінару, 24–25 квіт. 2018 р. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, наук. б-ка. Київ, 2018. С. 114–115.
4. Кобижча Н. І. Відродження Універсальної десяткової класифікації (УДК) в Україні: історико-книгознавчий дискурс. *Бібліотека. Книга. Наука* : зб. матеріалів наук. семінару, 24–25 квіт. 2018 р. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, наук. б-ка. Київ, 2018. С. 117–121.
5. Протоколи [№№ 1,2] засідання міжвідомчої Комісії з упровадження Універсальної десяткової класифікації в Україні. [Веб-сайт Книжкової палати України]. URL: <http://www.ukrbook.net/UDC/Komisial.html> (дата звернення: 12.11.18).
6. Сербін О. О. Стан упровадження УДК в університетських бібліотеках та трансформація навчальних програм профільних ВНЗ. *Протоколи [№№ 1,2] засідання міжвідомчої Комісії з упровадження Універсальної десяткової класифікації в Україні*. URL: http://www.ukrbook.net/UDC/UDC_Komisial/Protokol_2_15_02_2018.pdf (дата звернення: 12.11.18).
7. Сучасний стан УДК в Україні. [Інформація Книжкової палати України]. URL: http://www.ukrbook.net/UDC/UDC_suchas_stan.html (дата звернення: 10.11.18).

УДК 025.45УДК:[026:37

Інна Георгіївна Лобановська,
*завідувач відділу комплектування
та наукового опрацювання документів
Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В. О. Сухомлинського*

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ УНІВЕРСАЛЬНОЇ ДЕСЯТКОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ В ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАХ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Переважна більшість освітянських бібліотек країни до останнього часу застосовувала Бібліотечно-бібліографічну класифікацію (ББК), упроваджену в практику роботи ще в 70-ті роки ХХ ст. Створена на протипагу міжнародним класифікаціям, вона повною мірою відображала радянську ідеологію та виконувала соціальне замовлення радянського суспільства. У зв'язку зі зміною суспільного ладу суттєво змінився зміст інформаційного потоку, що надходить до вітчизняних книгозбірень, і ББК перестала відповідати потребам бібліотек. Розвиток бібліотечної та інформаційної науки й практики, застосування нових інформаційних технологій, зміни в суспільно-політичній ситуації в Україні спонукали до переходу на іншу сучасну класифікаційну систему.

22 березня 2017 р. Кабінет Міністрів України ухвалив постанову № 177 «Про припинення використання Бібліотечно-бібліографічної класифікації та впровадження Універсальної десяткової класифікації» [5]. Згідно з нею Універсальна десяткова класифікація (УДК) стає єдиною класифікаційною системою для застосування в бібліотеках усіх типів і видів, інформаційних установах, видавництвах і видавничих організаціях, книготоргівельній мережі для індексування документів та інформаційних запитів. На виконання цієї постанови 26 червня 2017 р. Міністерство освіти і науки України видало наказ № 929 «Про впровадження УДК в практику роботи бібліотек» [4]. Згідно з ним Державній науково-педагогічній бібліотеці (ДНПБ) України імені В. О. Сухомлинського спільно з Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти» доручено забезпечити науково-методичний супровід переходу на УДК освітянських бібліотек.

Опанування й застосування міжнародної класифікаційної системи дасть змогу не лише організувати фонди й довідково-пошуковий апарат освітянських бібліотек із урахуванням сучасних вимог, висунутих до них в умовах побудови суспільства знань, здійснювати пошук

за індексами УДК в електронних каталогах вітчизняних і зарубіжних книгозбірень, а й надасть таку саму можливість користувачам з інших країн, сприятиме розвитку бібліотечного кооперування й обміну інформацією.

Основою функціонування бібліотеки як соціального інституту й головним джерелом задоволення інформаційних потреб читачів є документний фонд. У бібліотеках закладів освіти основними соціальними функціями є інформаційна, освітня, культурно-просвітня й дозвіллева, при чому перші дві – провідні, інші – дотичні. Втілити їх у життя допомагають технологічні процеси формування бібліотечного фонду: моделювання, комплектування, облік, опрацювання, розміщення й розстановка, організація його зберігання й використання. Його основна мета – досягнення відповідності складу фонду завданням бібліотеки та потребам користувачів.

Упровадження УДК у бібліотеках закладів освіти є однією з умов модернізації їхньої діяльності, зокрема з максимального розкриття фондів, удосконалення інформаційно-бібліографічної роботи, поліпшення обслуговування користувачів тощо. Зважаючи на важливість цієї роботи, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, що є головним науково-методичним і координаційним центром мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України [3], передбачено й здійснено низку заходів. Насамперед взято участь у підготовці відповідного розпорядження МОН щодо упровадження УДК. На порталі бібліотеки в рубриці «Бібліотечному фахівцю» в травні 2017 р. створено сторінку «Упровадження Універсальної десяткової класифікації», наповнено її відповідною інформацією, що періодично оновлюється [6]. Інформація з цього питання також розміщується у Facebook на сторінці «Універсальна десяткова класифікація (УДК) в Україні». Протягом 2017–2018 рр. організовано й проведено, а також взято участь у наукових і науково-практичних заходах. Серед них 5 науково-практичних конференцій, 11 науково-практичних і методичних семінарів, 2 вебінари, 2 круглі столи, 1 курси підвищення кваліфікації бібліотечних працівників. Під час цих заходів виголошено 27 доповідей і виступів, прочитано 3 лекції, зроблено 6 презентацій методичних рекомендацій у різних містах України, зокрема в Києві, Житомирі, Полтаві, Чернігові, Миколаєві, Львові, Переяславі-Хмельницькому, Білій Церкві, Боярці. За запитами працівників освітянських бібліотек усіх рівнів, методистів по роботі зі шкільними бібліотеками в режимі «запитання–відповідь» відбувається консультування в телефонному режимі та електронною поштою.

На особливу увагу заслуговують методичні рекомендації «Упровадження Універсальної десяткової класифікації в практику роботи бібліотек закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти» [2], підготовлені в ході виконання наукового дослідження «Науково-методичні засади розвитку освітянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища». Цей посібник створено із застосуванням багатомовних онлайн-таблиць [1], розміщених на сайті Консорціуму УДК, інших видань УДК, а також власних напрацювань фахівців ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Це перше в Україні видання, що комплексно висвітлює зазначене питання. У посібнику розглянуто організаційні питання переведення бібліотек на УДК в різні способи, надано рекомендації з пересистематизування фондів і каталогів, розкрито особливості роботи з ними залежно від обраної методики, висвітлено питання наукової організації праці бібліотекарів із застосуванням типових і комплексних норм часу на бібліотечні процеси. У додатках представлено орієнтовний план упровадження УДК, типові норми часу й технологічна карта на аналітико-синтетичне опрацювання документів, орієнтовний макет систематичного каталогу тощо, що сприятиме ефективній організації роботи.

Зусилля фахівців ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського спрямовані на подальший науково-методичний супровід впровадження УДК в практику роботи освітянських бібліотек. Їхні здобутки були б значиміші, якби на заваді не стояли певні перешкоди. Негативно впливає на роботу відсутність галузевих робочих класифікаційних таблиць, призначених для бібліотек навчальних закладів з невеликими фондами і з урахуванням їхніх

особливостей. Недостатнім є матеріально-технічне забезпечення, зокрема сучасною комп'ютерною та оргтехнікою. Так, менше половини шкільних бібліотек оснащено комп'ютерами і лише третина має доступ до Інтернету. Створення електронних каталогів для багатьох з них все ще залишається перспективою. Не зважаючи на це, забезпечення дотримання єдиних підходів у впровадженні УДК, підвищення кваліфікації бібліотечних працівників сприятимуть якісному виконанню запланованих робіт з найменшими витратами часу, фінансових і матеріальних ресурсів.

Список бібліографічних посилань

1. Universal Decimal Classification Summary (UDCS). URL: <http://www.udcsummary.info/php/index.php?lang=uk&pr=Y> (accessed: 4.11.2018).
2. Лобановська І. Г. Упровадження Універсальної десяткової класифікації в практику роботи бібліотек закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти : метод. рек. НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2018. 64 с. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/Uprov_metod_rec.pdf (дата звернення: 4.11.2018).
3. Положення про мережу освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та АПН України : затв. спільн. наказом М-ва освіти і науки України та Акад. пед. наук України від 30.05.2003 р. № 334/31. *Інформ. зб. Мін. освіти і науки України*. 2003. № 21. С. 27–32.
4. Про впровадження УДК в практику роботи бібліотек : наказ МОН України № 929 від 26 черв. 2017 р. URL: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-07-03/7694/nmo-929.pdf> (дата звернення: 4.11.2018).
5. Про припинення використання Бібліотечно-бібліографічної класифікації та впровадження Універсальної десяткової класифікації : постанова КМ України № 177 від 22 берез. 2017 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249842722> (дата звернення: 4.11.2018).
6. Упровадження Універсальної десяткової класифікації. Київ, 2018. URL: <http://dnpb.gov.ua/ua/13560-2/> (дата звернення: 4.11.2018).

УДК025.045УДК:027.7

Алла Анатоліївна Чернявська,
*завідуючий відділом комплектування
та наукового опрацювання документів
наукової бібліотеки Київського національного
університету культури і мистецтв*

УПРОВАДЖЕННЯ УНІВЕРСАЛЬНОЇ ДЕСЯТКОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ В РОБОТУ БІБЛІОТЕК

22 березня 2017 р. Кабінет Міністрів на своєму засіданні прийняв постанову «Про припинення використання Бібліотечно-бібліографічної класифікації та впровадження Універсальної десяткової класифікації» № 177 від 22.03.2017 р.

«В Україні для систематизації видавничої продукції паралельно використовують дві системи: УДК та ББК. Система УДК – світова, її використовують 130 країн, ББК – це радянська розробка 60-х років минулого століття, і зараз має офіційний статус в Росії», – слова голови Державного комітету з питань телебачення і радіомовлення Олега Наливайко під час обговорення.

Постанова передбачає відмову від використання бібліотечно-бібліографічної класифікації та поступове переведення бібліотек-користувачів на універсальну десяткову класифікацію як міжнародну систему. Можливість єдиної систематизації інформаційних матеріалів робить систему УДК самою зручною в процесі обміну інформацією між країнами. УДК відповідає найбільш суттєвим вимогам, які пред'являють до класифікації: